

JAFRE

DESAPAREGUT

VALENTI FARGNOLI / Fons JOAQUIMA FELIU TEIXIDOR

JAFRE

DESAPAREGUT

Ajuntament
de Jafre

JAFRE

DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: gener 2022

© dels textos: Èlia Bantí Alabau

© del pròleg: Assumpció Mateu

© de la presentació: Núria Berga Ferrer

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Jafre

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

S. Martí / Fons Rosa Reixach Bramon

Acrònims:

ICGC (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

ISBN 978-84-18243-88-2

DL B-1714-2022

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Jafre, un indret creatiu

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Passejar pels records

Pàg. 12

JAFRE, CARRERS I PLACES

El nucli d'on neix el poble

Pàg. 100

LA FONT SANTA, LA CARRETERA I ELS MASOS

Un santuari en l'entorn rural

Pàg. 158

JAFRE I LES SEVES VISTES

Un balcó que mira al Ter

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

JAFRE: UN INDRET CREATIU

Assumpció Mateu, artista, doctora en Belles Arts

Captards de somni, pedres històriques emblemàtiques i un col·lectiu humà esplèndid són el que fan de Jafre un lloc ideal per viure.

Pensar en la memòria col·lectiva d'un poble que comparteix un passat comú és curiós perquè tothom es coneix. Aquesta memòria la formen aquells records que el conjunt d'una societat atresora i destaca, i la fotografia ens ajuda a mantenir viva aquesta memòria col·lectiva. Quan analitzes les imatges antigues, entens moltes coses del passat d'aquest poble que he escollit per viure. M'encanta mirar i remirar aquestes fotografies del passat; hi ha

coses que no han canviat gaire i d'altres que són llunyanes per a mi. Jafre data del 895 i acumula una història intensa.

Jafre és un poble de pagès prop del Ter, l'Illa d'Amunt, un xic enlairat, cosa que permet gaudir d'unes vistes precioses dels captards darrere l'Illa d'Avall; podem veure la carena des de la Mare de Déu del Mont fins al Canigó, i com a muntanya emblemàtica i omnipresent, el Montgrí, prop del mar.

La situació de Jafre és magnífica, ja que està molt ben comunicat. És pla i es troba molt a prop del mar, d'una ciutat com Girona i de pobles grans com Torroella, la Bisbal o Figueres; també prop de França, porta cap a Europa.

És un poble que estima les tradicions. A cada Festa Major o celebració no hi falten mai els àpats col·lectius ni

les sardanes i la missa a la Font Santa. També gaudim de la icònica Fira de la Cervesa Artesana, que, puntualment, cada juliol arriba amb molta joia i amb els populars jafrencs que uneixen el poble. El toc de campanes anunciant diferents esdeveniments em fascina.

Jafre és un lloc per gaudir de les passejades, on trobem racons preciosos, com al costat de la Font Santa, on hi ha una taula de pedra i uns seients per seure, meditar, llegir o parlar; també hi ha la Bassa, on antigament es podia gaudir d'aigües sulfuroses molt calentes i es convertí en un lloc singular o famós de la zona on venia gent d'arreu, cosa que col·locà Jafre en el mapa. També el local social on es reuneix la gent normalment i on es poden fruit de diferents activitats del dia a dia i sovint de concerts i de futbol, molt present al poble. La plaça del Castell sempre ha estat un centre neuràlgic.

Jafre està voltat de camins preciosos que van cap al

riu que es poden recórrer i descobrir diferents aspectes distintius de la fauna i la flora locals, com ara arbres, ocells diversos, com els falcons, i altres animals mentre gaudeixen plenament del seu medi.

A part de la gent del poble, que són discrets i alhora acollidors, i que, quan cal, fan pinya en actes reivindicatius i socials, hi ha la gent que ha vingut de fora i que, en sentir-s'hi tan bé, ha decidit quedar-s'hi, com jo mateixa. Ara farà 26 anys que hi visc. És gent de mons relacionats amb la cultura, amb el cinema, músics compositors, dissenyadors, periodistes-corresponsals, creatius, agitadors culturals..., perquè, per les característiques del poble, que el fan singular, qui hi ve s'hi queda.

Jo he trobat a Jafre el meu lloc, on gaudeixo de la tranquil·litat, la pau i la bellesa necessàries per poder viure i crear.

Introducció

PASSEJAR PELS RECORDS

Èlia Bantí i Alabau, historiadora de l'art

Aquest llibre que teniu entre les mans és un àlbum fotogràfic per passejar pel temps. Per gaudir d'una manera col·lectiva, com a poble, de moments significatius de la història de Jafre dels últims cent anys i de moments quotidians que també expliquen qui som i d'on venim. Quan vaig endinsar-me en el repte de recollir fotografies antigues de Jafre per fer aquest llibre, la intuïció em deia que tindria grates sorpreses. I les he tingudes. Per una banda, la magnífica resposta de la gent de Jafre, que ha buscat entre els seus records aquelles fotografies que parlen del poble, que

mostren llocs identificables o que ja no hi són, i que les han posat a l'abast d'aquest projecte. Aquest gest permet transformar el que és individual i familiar en una història gràfica col·lectiva que fa memòria de les generacions que ens han precedit i la transmet a les generacions futures.

Per altra banda, m'ha fascinat connectar a través de les fotografies amb un temps que no he viscut, amb persones que no he conegut, però amb les quals he pogut establir vincles gràcies a les instantànies que es van fer com un acte d'immortalitat, prenent, així, tot el seu significat.

Hi ha moltes fotografies que, per qüestions tècniques i per la necessitat de fer una selecció, no han estat publicades en aquest llibre i que m'hauria agradat molt que hi fossin. Durant el procés d'elaboració s'han digitalitzat

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons FAMÍLIA CONDOMI-HUGAS

A LA GENT DE JAFRE

A la pàgina anterior, una fotografia del 1952 amb motiu de la rebuda de la Verge de Fàtima que reflecteix tres elements fonamentals d'aquest llibre: la identificació dels llocs i elements patrimonials del poble, el record d'actes i esdeveniments del passat, i un homenatge a la gent de Jafre.

FOTOGRAFIA D'AUTOR

Fargnoli, Cuyàs, Martí, Salvany... El pas de retratistes pels pobles, per immortalitzar vistes, festes o esdeveniments, va ser propi de les primeres dècades del segle xx. Gràcies a aquestes instantànies, que després la gent del poble comprava, hi ha testimonis fotogràfics d'espais i moments desapareguts.

VALENTÍ FARGNOLI / Fons JOAQUIMA FELIU TEIXIDOR

prop de 600 fotografies i n'han pogut sortir publicades vora 170. Això ens referma en la necessitat de conservar aquelles coses que ens permeten fer memòria com a eina històrica. No hi ha fotografies de primera i de segona categoria; totes elles tenen el seu valor i evoquen aspectes de diversa naturalesa. Cada fotografia és un tresor.

Reivindiquem, doncs, el deure de la memòria com a senyal que ens identifica, ens vincula amb el passat i ens prepara per al futur.

Les imatges antigues tenen un no-sé-què que em meravella: evoquen el record que el temps acaba esborrant, deixen constància d'uns fets que ja no podem recordar i, malgrat això, segueixen interpel·lant-nos, explicant-nos allò que s'escapa de les paraules.

No obstant això, cadascuna d'elles m'ha estat explicada per poder documentar-la i compartir amb tot-

hom la història que hi va associada. Per això, el meu agraïment a totes les persones que m'han ajudat en aquesta tasca, en especial a Josep Alabau de can Llorenç, Sebastià Alabau de can Roc, Joaquina Feliu de can Quelillo i Pilar Feliu de cal Frare, i també a totes les persones que han cedit les fotografies familiars i han ajudat a identificar persones i a datar algunes imatges, i a tothom que hi ha participat d'una manera o d'una altra. Agraïxo sincerament la implicació de l'Ajuntament de Jafre a fer possible que *Jafre desaparegut* sigui una realitat.

Finalment, agraeixo a la meua família haver-me donat tot el suport en els mesos d'intensa dedicació al llibre, i per haver-me transmès l'estima per aquest poble on tenim clavades les arrels i on desitgem llegar la llum del futur.

JAFRE, CARRERS I PLACES

El nucli d'on neix el poble

Si es mira Jafre a vista d'ocell, no hi ha cap dubte que l'indret on s'origina el poble és entorn d'on avui dia es troben l'església parroquial i el castell. A partir d'aquest lloc fundacional, originàriament emmurallat, les cases van aplegant-se i fent conjunts disposats al llarg de la carena allargassada que s'ordena en diversos nivells naturals de terrasses.

La vista del poble, quan hom s'hi apropa des de qualsevol punt, també reflecteix la notorietat del nucli a través de l'elegància i majestositat del campanar de torre barroca, que domina el paisatge.

El nucli, doncs, manté fidelment la disposició originària, que, amb els segles, s'ha anat consolidant en forma de carrers, carrerons i espais oberts com la plaça Major o el castell.

Les cases, la gran majoria de les quals tenen molta història entre les seves parets, completen aquesta visió de conjunt que travessa els anys i els segles. Però, finalment, són les persones qui fan perviure la història que ha tingut lloc en aquests indrets de pedra amb les paraules i les imatges que són record per a generacions de jafrencs i jafrenques i una afectuosa benvinguda per als qui hi volen arrelar.

S. MARTÍ / Fons ROSA REIXACH BRAMON

L'ENTRADA DE MIGDIA

A l'esquerra, l'entrada a Jafre, pel sud, que s'inicia a partir de la creu de terme del segle XVIII que va fer construir Isidre Teixidor i Pou, hereu del mas Pou, pagès amb carrera militar. La creu porta l'escut de la família, un lleó rampant pouant aigua. En destaquen els vims per fer cistells, collits a la Closa.

LA CREU DE TERME

Símbol que limita el terme pel sud, és encara avui dia senyal d'entrada al poble de Jafre. El monument s'erigeix al costat del camí i dona nom al carrer de la Creu. Fou escapçada durant la guerra i el 1948 s'hi tornà a posar. En aquesta pàgina, la Paquita de cal Ferrer i Àngela Navarro s'hi fotografien l'any 1955.

AUTORIA DES CONEGUDA / Fons FAMILIA NAVARRO-RIEAS